

УДК 327:[620.9+502.17](510+73):061.1ЄС«2000/2016»
DOI <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2022/1.23>

Подрєз Ю.В.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Жуков О.В.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ КНР, ЄС І США У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ Й МІЖНАРОДНОЇ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ (2000–2016 РР.)

У статті здійснено аналіз енергетичної політики ЄС, Китаю та США протягом 2000–2016 року, до початку президенства Дональда Трампа, спільною рисою якої є її спрямованість на посилення інтеграційних процесів з метою створення єдиної енергетичної політики, єдиного ринку й підтримки сталого розвитку країн.

В основі енергетичної політики ЄС лежать пріоритети, пов'язані з гарантованим і безпечним постачанням газу, нафти й електроенергії. У дослідженні запропоновано до розгляду шість пріоритетних галузей співробітництва: формування єдиного ринку енергоносіїв, безпека поставок, диверсифікація структури енергоресурсів, питання зміни клімату, розвиток нових технологій, формування єдиної зовнішньої політики й підходів з енергетики.

На нашу думку, схожій політики на зменшення енергоспоживання й викидів шкідливих речовин з одночасним збільшенням частки «зеленої енергетики» дотримується й Китай, але з певними відмінностями: КНР продовжуватиме будувати АЕС і не відмовиться від вугільних ТЕС принаймні в найближчі 20 років. Сьогодні Європейський Союз є одним із найбільш важливих партнерів Китаю. Ураховуючи вище сказане, також розглядаємо процес торгово-економічної взаємодії цих двох сторін.

Крім того, представлено співробітництво американських і китайських компаній в енергетичній сфері, що розмежувало погляди американських аналітиків на майбутнє відносин між Китаєм і США. «Песимісти» вважають, що супердержавам важко співіснувати, коли їхні інтереси зіштовхуються навколо життєво важливих природних ресурсів. На їхню думку, уникнути майбутнього зіткнення між Китаєм і США практично неможливо. «Оптимісти» ж переконані, що величезний китайський ринок є настільки життєво важливим для американської економіки, що США зацікавлені в тому, щоб китайська економіка стабільно розвивалася, надаючи нові можливості для потенційних американських інвесторів.

Ключові слова: енергетична політика, співробітництво, економіка, енергетична безпека, Європейський Союз.

Постановка проблеми. На початку ХХІ століття економіки КНР, ЄС і США є найбільшими споживачами енергії. Аналіз даних компанії ВР у цьому переконує. Загалом їхня сукупна частка становить понад 70% світового споживання енергоресурсів [2; 8]. У цьому сенсі можна навіть говорити про існування певного глобального трикутника енергоспоживання: КНР – ЄС – США. В історії та сучасності їхніх енергетичних стратегій як спільні положення, так і певні відмінності, аналітичне співставлення яких дає змогу краще зрозуміти процес розвитку стратегічного партнерства між КНР, ЄС і США в енергетичній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні науковий інтерес до проблеми американського-китайського суперництва за світове лідер-

ство зростає. У цьому контексті для нас є цікавою праця колишнього радника-посланника першого складу посольства України у КНР Л.О. Лещенка. Його дослідження стосуються внутрішньої й зовнішньої політики КНР, причин, феноменального поступу країн АСЕАН тощо [2].

У статті Ю.В. Курнишової досліджується сучасний етап відносин США й Китаю в політичному, безпековому та економічному вимірах [5].

Значну увагу питанням конкуренції з боку китайських компаній для західних компаній приділяють західні дослідники: Олександрос Петерсен (Alexandros Petersen), радник програм European Energy Security Initiative Міжнародного центру Вудро Вільсона (Woodrow Wilson International Center) спільно із заступником директора Центру

європейських реформ (Centre for European Reform) Катінкою Барисч (Katinka Barysch). У доповіді вони наголошують на тому, що могутність КНР як великої держави залежить від змоги забезпечити безперервність і безпечність власного імпорту енергоресурсів [12].

Також значний для нас інтерес становить робота «Енергетичні потреби Китаю: Вони змінюють світ?» (China's energy demands: Are they reshaping the world?), підготовлена старшим аналітиком Інституту Євросоюзу з досліджень безпеки (EU Institute of Security Studies) Джерадьдом Стенгом (Gerald Stang). У ній ідеться про очевидну необхідність налагодження ефективного діалогу між двома найбільшими у світі імпортерами енергоресурсів – ЄС і КНР – задля забезпечення спільної енергетичної безпеки та зменшення ризиків і загроз з боку країн-експортерів [14].

Дослідження А. Остін дають нам змогу прослідкувати етапи й механізми ЄС-США-Китайської співпраці та суперництва на світових енергетичних ринках [7].

Формулювання цілей статті. Мета статті – висвітлити сучасну світову економічну структуру шляхом аналізу міжурядового співробітництва ЄС-Китай-США в енергетичній сфері, пов'язаного з гарантованим і безпечним постачанням газу, нафти й електроенергії.

Виклад основного матеріалу. В основі створення Європейського Союзу основоположну роль відіграв енергетичний чинник, який об'єднав ФРН, Францію, Італію та країни Бенілюксу для реалізації наявного потенціалу європейських держав і створення спільного ринку вугілля і сталі – Європейської спільноти з вугілля та сталі (англ. European Coal and Steel Community, ECSC, також Європейське об'єднання вугілля і сталі, ЄОВС). Ця міжнародна державно-монополістична організація, що об'єднувала кам'яновугільну, залізорудну й металургійну промисловість 10 країн Європейського економічного товариства (СЕТ), завершила своє існування 22 червня 2002 року, коли втратив чинність відповідний договір. ЄОВС показало свою високу ефективність і дала змогу виявити багато проблемних точок енергетичного сектору ЄС [3].

Сьогодні енергетична політика Європейського Союзу спрямована на посилення інтеграційних процесів з метою створення єдиної енергетичної політики, єдиного ринку й підтримки сталого розвитку країн.

З огляду на те що енергетичний потенціал країн ЄС не дає змоги повністю забезпечити

потреби економіки (тільки 12 країн ЄС мають поклади нафти, газу й вугілля), а також зростання залежності від зарубіжних поставок енергетичних ресурсів, що збільшилася з 10% (1999) до 17% (2009) у зв'язку з розширенням на схід, у Європі практично до 2009 року зберігалася тенденція орієнтації на великих постачальників ресурсів – Росію (імпорт газу – 34,2%, нафти – 33,1%), Норвегію (природний газ – 30,7%) та Алжир (природний газ – 14,1%) [8].

У 1999 році зі вступом в силу Амстердамського договору енергетичний чинник стає показником сталого розвитку ЄС. Передував цьому Договір про Енергетичну хартію (1994), який ліг в основу міжурядового співробітництва в енергетичній сфері, уніфікувавши загальні правила для країн Європи. Осмислення необхідності переходу з національного на наднаціональний рівень відображено в постановах і директивах Європарламенту та Ради ЄС 2003 року, що закріпило політичний намір щодо запобігання енергетичним ризикам у Європейській стратегії безпеки, прийнятій на Брюссельському саміті ЄС (2003). Концептуальні положення з енергетики відображені в «Зеленій книзі» Європейського Союзу (2006) [13].

В основі нинішньої енергетичної структури лежать пріоритети, пов'язані з гарантованим і безпечним постачанням газу, нафти й електроенергії. Вироблені Європейським Союзом економічні інструменти включають регульовальні заходи обов'язкової юридичної сили, директиви, торгові й технічні стандарти, квоти щодо імпорту, систему управління цінами, інвестиційні кредити та субсидії [13].

Наприклад, основним нормативним документом ЄС щодо функціонування газового ринку стала прийнята в червні 2003 року Директива ЄС «2003/55/EU». В основі Директиви закладені основи для форсування створення єдиного газового ринку країн ЄС, а також закріплено право національних держав вибирати постачальників газу.

Європейський Союз визначив шість пріоритетних галузей співробітництва: формування єдиного ринку енергоносіїв, безпеку поставок, диверсифікацію структури енергоресурсів, питання зміни клімату, розвиток нових технологій, формування єдиної зовнішньої політики й підходів з енергетики [12].

Розробка програмного документа ЄС «Енергетична політика для Європи» та підписання Лісабонського договору у 2007 році юридично закріпили початок єдиної енергетичної політики ЄС,

що включало поняття «колективна відповідальність» у сфері енергетики. Цікаво, що розробка та прийняття цих документів у ЄС практично збіглися в часі з відповідною роботою в КНР над першою Білою книгою з питань енергетики [4; 6].

Інтегрований пакет дій ЄС, прийнятий у 2007 році, розглядає питання боротьби зі зміною клімату, розвитку інфраструктури, а також зниження уразливості від зовнішніх енергетичних поставок. З огляду на високий рівень імпорту енергоресурсів ЄС (52,3% у 2010 році), зміну структури споживання на користь поновлюваних джерел розглядають як пріоритетне завдання енергетичної політики [12].

Ініціатива ЄС від 2007 року «20–20–20» пов'язана з необхідністю скорочення викидів парникових газів на 20%, забезпеченням поновлюваних джерел енергії (збільшення на 20%) і зниженням споживання електроенергії на 20% за рахунок упровадження нових технологій. Ця політика передбачає активний розвиток атомної енергетики. Незважаючи на використання ЄС 147 ядерних реакторів, низка країн прийняла рішення про закриття атомних електростанцій у країні й збільшення частки відновлюваних джерел.

Такої самої політики на зменшення енергоспоживання й викидів шкідливих речовин із одночасним збільшенням частки «зеленої енергетики» дотримується й Китай, але з певними відмінностями: КНР продовжуватиме будувати АЕС і не відмовиться від вугільних ТЕС принаймні в найближчі 20 років.

Європейський Союз є одним із найбільш важливих партнерів Китаю, відносини з яким починають набувати все більш різносторонній і глибокий характер, виходячи за рамки переважно торгово-економічної взаємодії. Безсумнівно, знаковою подією в цьому відношенні є візит до Європи голови КНР Сі Цзіньпіна (22 березня – 1 квітня 2014 року). Це було його перше відвідування континенту як глави держави, тому багато спостерігачів схильні оцінювати підсумки поїздки як початок нового етапу в китайсько-європейських відносинах [14].

Дійсно, візит виявився досить насиченим. Сі Цзіньпін відвідав чотири європейські держави (Нідерланди, Францію, Німеччину, Бельгію), брав участь у саміті з ядерної безпеки в Гаазі, побував у штаб-квартирах ЮНЕСКО і Євросоюзу в Парижі та Брюсселі відповідно. У цілому він узяв участь у 84 заходах різного рівня й характеру. Значення поїздки глави КНР у Європу полягає в тому, що, по-перше, Сі Цзіньпін озвучив китайську стра-

тегію розвитку відносин з Євросоюзом у нових умовах; по-друге, було досягнуто домовленостей щодо конкретних напрямів і проектів взаємодії з Європою: їх підсумком стало підписання понад 120 угод із європейськими країнами про співпрацю в різних сферах, у тому числі в енергетиці; по-третє, Китай позначив свою позицію по одній із найважливіших проблем – ядерній безпеці в сучасному світі [14].

Система міжнародної ядерної безпеки, в розумінні Пекіна, повинна мати всеосяжний, багаторівневий і мережевий характер. При цьому її основною ланкою має залишатися Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) «при доповненій ролі інших багатосторонніх структур та ініціатив». Китай вважає в нинішніх умовах за необхідне розширити можливості й компетенції МАГАТЕ з надання допомоги країнам, що розвиваються, у справі підвищення рівня безпеки на об'єктах атомної енергетики. При цьому в Пекіні не ставиться під сумнів право будь-якої держави на використання енергії ядра в мирних цілях.

Виступаючи в Гаазі, Сі Цзіньпін запропонував чотири основні напрями, яких варто дотримуватися в питаннях забезпечення ядерної безпеки в сучасному світі [17].

По-перше, на його думку, безпека повинна стати обов'язковою умовою розвитку ядерної енергетики в цілому. По-друге, повагу прав будь-якої держави варто покласти в основу всього процесу формування міжнародної ядерної безпеки. По-третє, усіма сторонами повинен використовуватися тільки «взаємовигідний підхід» у пошуку шляхів загальної ядерної безпеки. І нарешті, по-четверте, прагнучи до всебічного забезпечення ядерної безпеки, пропонується прицільно та спільно працювати над усуненням глибоких чинників, які несуть загрозу цієї безпеки. Крім цього, на нараді з протидії ядерній загрозі, яка відбулася в рамках саміту, глава КНР закликав його учасників до вироблення та прийняття за необхідності швидких і рішучих заходів щодо запобігання і відсічі всім видам ядерного тероризму [16].

Очевидно, цей виступ може служити показником того, що Китай, вступивши в статус глобальної держави, приймає на себе істотну частку відповідальності в тому числі за забезпечення ядерної безпеки у світі й у країнах Східної Азії зокрема.

Позиція Європейського Союзу цілком об'єктивно визначає його одним із основних гравців на світовому енергетичному ринку, підхід

якого заснований на ліберальних принципах ринкових відносин. В основі цього підходу, застосовуваного ЄС у зовнішній політиці й у стратегіях з боротьби зі зміною клімату, є взаємозалежність держав, інтеграція ринків як усередині регіону, так і за його межами, а також узгодження державних стандартів. У цілому з таким європейським підходом погоджуються й США, і КНР [16].

Восени 2011 року відбувся 3-й раунд китайсько-американського стратегічного й економічного діалогу. Сторони, виходячи із ситуації в країнах Західної Азії та Північної Африки, ціни нафти на міжнародному ринку, інциденту з витоком радіації на японській АЕС «Фукусіма», поглиблено обмінялися думками з питань енергетичної безпеки та розвитку екологічно чистої енергетики.

З приводу цього директор Державного енергетичного управління Лю Тенань з енергетичної безпеки зробив декілька важливих офіційних заяв. Він констатував, що Китай і США – найбільші у світі виробники і споживачі енергії, які мають спільні інтереси й несуть спільну відповідальність за збереження глобальної енергетичної безпеки та розвитку екологічно чистої енергетики, крім того, вони відповідають на спільні виклики в питаннях енергобезпеки [1]. Сьогодні США реалізують енергетичний стратегічний план і формують план із забезпечення енергетичної безпеки в майбутньому. Китай у той самий час організував реалізацію програми «12-ї п'ятирічки», прагнучи до довгострокової енергетичної безпеки. «Стратегічні заходи китайської й американської сторін щодо регулювання енергетичної структури, розвитку екологічно чистої енергетики, забезпечення безпеки поставок нафти, підвищення ефективності використання енергії, заощадження вичерпних джерел енергетики та розвитку ядерної енергетики мають велику схожість», – зауважив Лю Тенань [11].

Погляди американських аналітиків на майбутнє відносин між Китаєм і США в більшості позбавлені апокаліптичних прогнозів, хоча деякі «песимісти» вважають, що супердержавам важко співіснувати, коли їхні інтереси зіштовхуються навколо життєво важливих природних ресурсів. На їхню думку, уникнути майбутнього зіткнення між Китаєм і США практично неможливо. «Оптимісти» ж переконані, що величезний китайський ринок є настільки життєво важливим для американської економіки, що США зацікавлені в тому, щоб китайська економіка стабільно розвивалася, надаючи нові можливості для потенційних американських інвесторів [5; 15].

Є чимало прикладів прямого співробітництва американських і китайських компаній в енергетичній сфері. Так, ще в середині 2000-х років компанія Enron (США) підписала договір про наміри з Petrochina про спорудження газопроводу довжиною 765 км з провінції Сичуань у міста Ухань і Шанхай. Утворена спільна компанія Enron Oil & Gas China Ltd (EOGC), де Petrochina належить 55% акцій. Компанія також має намір освоювати нове родовище газу Гуанжун у Сичуані. На морському шельфі КНР, в основному в Південно-Китайському морі, у видобутку газу беруть участь американські компанії Santa Fe, Chevron, Atlantic Richfield Co [15].

Загалом за останні десятиліття завдяки спільним зусиллям сторін енергетичне співробітництво між Китаєм і США досягло великого прогресу. Діалоги й обміни між ними стали тісніше, реалізуються значущі проекти, активно проводиться науково-технічне співробітництво, яке приносить продуктивні результати. Обидві сторони демонструють готовність і далі продовжувати ділове співробітництво в енергетичній галузі та розгортати роботу в таких галузях, як забезпечення нафтової безпеки, розширення взаємного інвестування й торгових зв'язків у сфері екологічної енергетики, поглиблення співпраці науки й техніки щодо розвитку науки у сфері енергетики [17].

Для цього вже є доволі солідна договірна основа. Офіційні Пекін і Китай домоглися безлічі домовленостей про енергетичну співпрацю. Під час семиденного візиту президента КНР Сі Цзіньпіня до США у вересні 2015 року сторони підкреслили дух «Спільної декларації Китаю і США про співробітництво у сфері енергетичної безпеки», готовність забезпечувати енергетичну безпеку згідно з принципами взаємовигідного співробітництва, багатополосного розвитку та взаємодії [15; 17].

Президенти КНР і США погодилися на те, що в чинних рамках співпраці, таких як «Проект енергетичної співпраці Китаю і США», «Партнерство щодо відновлювальної енергетики між Китаєм і США», «Меморандум Китаю і США про співробітництво в сфері сланцевого газу», вони будуть поглиблювати ділове співробітництво в таких напрямках, як інтелектуальні електромережі, масштабне освоєння вітряної енергетики, сланцевого газу та біопалива, безпека морських комунікацій поставок нафти та скрапленого газу. Китайська й американська сторони обіцяли ділитися досвідом з енергетичного нагляду та контролю й практичною інформацією [7; 15].

Лідери обох країн відзначили, що в подальшому будуть зміцнювати політичні обміни й діалоги, активно просувати енергетичне ділове співробітництво, закладаючи міцну основу для «партнерського співробітництва на основі взаємоповаги та взаємовигоди». Сторони домовилися про регулярне проведення таких успішних заходів, що вже мали місце у 2011–2014 роках, як «Китайсько-американський енергетичний політичний діалог», «Китайсько-американський нафтогазовий промисловий форум», «Китайсько-американський форум індустрії відновлюваної енергетики» й «Китайсько-американський форум з проблем виробництва та використання біопалива» тощо [17].

Президенти Сі Цзіньпін і Барак Обама домовилися про необхідність спільного формування глобальної енергетичної політики задля запобігання кліматичним змінам. На цій позиції вони також наголосили вже за участі голів країн ЄС та інших держав світу на 21-й Конференції ООН з питань клімату, що проходила в Парижі 29 листопада – 12 грудня 2015 року [10; 17].

Цей міжнародний саміт відбувся у виставковому комплексі Парижа Ле Бурже й був присвячений кліматичним змінам, проводився в межах Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (COP 21) і в рамках 11-ої наради сторін за Кіотським протоколом (CRP-11). Офіційна делегація

КНР заявила про готовність підписання міжнародної угоди щодо підтримки збільшення середньої температури планети на рівні нижче 2 °С, якщо угода стосуватиметься всіх країн. Також Сі Цзіньпін провів декілька двосторонніх зустрічей із лідерами країн ЄС, у тому числі президентом Франції Франсуа Олландом і канцлером Німеччини Ангелою Меркель, прем'єр-міністром Великої Британії Девідом Кемероном та іншими, під час яких у робочому порядку обговорювалися питання співпраці в тому числі в енергетичній сфері [9].

Висновки. Таким чином, КНР, США та ЄС до початку президенства Дональда Трампа розвивають активну співпрацю в галузі традиційної та альтернативної енергетики, екології, змін клімату. Зрозуміло, що це зовсім не означає відсутності в їхніх відносинах певних суперечок. Навпаки, вони й стосуються таких багатьох питань, як стурбованість США та ЄС (за винятком Німеччини) збереженням торговельного дефіциту з КНР, кіберзагрози та територіальні претензії Китаю в Східнокитайському й Південно-Китайському морях, поставки контрафактної продукції з Китаю (у тому числі неякісних акумуляторних, сонячних батарей), жорстка конкуренція з боку китайських енергетичних компаній у Центральній Азії, країнах Близького Сходу й Африки, певна демонстративність особливості китайсько-російських відносин, зокрема, в енергетичній сфері тощо.

Список літератури:

1. В Китае обнародована Белая книга «Китайская энергетическая политика-2012». URL: <http://www.cntv.ru/2012/10/25/ARTI1351129452782753.shtml> (дата звернення: 26.01.2022).
2. BP: прогноз развития мировой энергетики до 2030 года. *BP Global-2013*. URL: http://www.bp.com/content/dam/bp-country/ru_ru/folder/2030_Booklet_rus.pdf (Last accessed: 26.01.2022).
3. Зубы дракона: как китайские нефтяные компании покоряют весь мир. *Forbes*. URL: <http://m.forbes.ru/article.php?id=244914> (дата звернення: 24.01.2022).
4. Инвестиции Китая в «зеленую» энергетику превысили вместе взятые Европу и США. URL: <http://ecotechnica.com.ua/energy/veter/621-investitsii-kitaya-v-zelenuyu-energetiku-prevysili-vmeste-vzyatyev-evropu-i-ssha.html> (дата звернення: 01.12.2021).
5. Курнишова Ю.В. Американско-китайское соперничество на современном этапе: тенденции та особливості. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 2 (11). С. 257–265. URL: http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/11_2009/37.pdf (дата звернення: 24.01.2022).
6. Политика и действия Китая по противодействию климатическим изменениям. *Белая книга*. URL: http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2011-12/19/content_24191682.htm (дата звернення: 20.12.2021).
7. Austin A. Energy and Power in China: Domestic Regulation and Foreign Policy. URL: <http://fpc.org.uk/fsblob/448.pdf> (Last accessed: 25.01.2022).
8. BP Statistical Review of World Energy 2014. URL: <https://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/energy-economics/statistical-review-2015/bp-statistical-review-of-world-energy-2015-full-report.pdf> (Last accessed: 01.12.2021).
9. China, France to work together to make Paris climate talks a success. *Xinhua*. URL: <http://english.cntv.cn/2015/11/30/ARTI1448871661272136.shtml> (Last accessed: 20.12.2021).
10. China's Leader Jiang Zemin Talks To 60 Minutes. *CBS News* URL: <http://www.cbsnews.com/news/chinas-leader-talks-to-60-minutes/> (Last accessed: 21.01.2022).
11. Chinese economy. *The Economist*. URL: <http://www.economist.com/topics/chinese-economy> (Last accessed: 21.01.2022).

12. Petersen A. Russia, China and the geopolitics of energy in Central Asia. URL: http://www.cer.org.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/rp_010-4118.pdf (Last accessed: 25.01.2022).
13. Ni W. Integrated energy strategy for the sustainable development of China. URL: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360544210006808> (Last accessed: 01.12.2021).
14. Stang G. China's energy demands: Are they reshaping the world? URL: http://www.iss.europa.eu/uploads/media/Brief_12_China_energy.pdf (Last accessed: 10.07.2018).
15. United States – China Cooperation. URL: <http://www.chinafaqs.org/issue/united-states-china-cooperation> (Last accessed: 22.01.2022).
16. Xi Jinping: China Actively Promote Energy Production and Consumption Revolution. URL: <http://en.qianzhan.com/en/news/341/140614-62c4f750.html> (Last accessed: 26.01.2022).
17. Zhang Pengfei. Outcome list of President Xi Jinping's state visit to the United States. *Xinhua*. URL: http://english.cntv.cn/2015/09/26/ARTI1443_227957974115.shtml (Last accessed: 26.01.2022).

Podriez Yu.V., Zhukov O.V. STRATEGIC PARTNERSHIP BETWEEN CHINA, THE EU AND THE USA IN THE FIELD OF ENERGY AND INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL PROTECTION (2000–2016)

This article analyzes the energy policy of the EU, China and the United States during 2000-2016, before the presidency of Donald Trump.

The EU's energy policy is based on priorities related to a guaranteed and secure supply of gas, oil and electricity. The study proposes six priority areas for cooperation: the formation of a single energy market, security of supply, diversification of energy resources, climate change, development of new technologies, and the formation of a common foreign policy and approaches to energy.

In our opinion, China has a similar policy of reducing energy consumption and emissions while increasing the share of green energy, but with some differences – China will continue to build nuclear power plants and will not abandon coal-fired power plants for at least the next 20 years. Today, the European Union is one of China's most important partners. Given the above, the article also considers the process of trade and economic cooperation between the two parties.

This study also presents the cooperation of American and Chinese companies in the energy sector, which differentiated the views of American analysts on the future of relations between China and the United States. Pessimists believe that it is difficult for superpowers to coexist when their interests clash with vital natural resources. According to them, it is almost impossible to avoid a future clash between China and the United States. "Optimists" believe that the huge Chinese market is so vital to the American economy that the United States is interested in the Chinese economy to grow steadily, providing new opportunities for potential American investors.

Key words: energy policy, cooperation, economy, energy security, European Union.